

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลวังวิเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชากรของเทศบาลตำบลวังวิเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง โดยมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละครัวเรือน จากครัวเรือนทั้งหมดในเขตเทศบาลจำนวน 559 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลวังวิเศษ, 2547: 8)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

คำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ, 2527: 63) ซึ่งมีระดับความเชื่อมั่น (Confidence Level) 95% และมีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 คิดเป็นตัวอย่างที่ต้องศึกษา ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากรเท่ากับ 559 ครัวเรือน

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม ร้อยละ 5 หรือ 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{559}{1 + 559 (0.05)^2} \\ &= 233.159 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรใช้ในการศึกษาค้างนี้อย่างน้อย 234 คน

จากนั้นนำขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ มากำหนดตัวอย่างของแต่ละบริเวณที่กำหนดไว้ โดยการแบ่งกลุ่มตามชุมชนที่เทศบาลตำบลวังวิเศษได้แบ่งไว้ 5 ชุมชน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของครัวเรือนในชุมชนเทศบาลตำบลวังวิเศษ จำนวน 559 ครัวเรือน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่ม	ชื่อชุมชน	ครัวเรือน (หลัง)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
1	ชุมชนดั้นปรัง	141	59	25.22
2	ชุมชนช่องหาร	84	35	15.03
3	ชุมชนรัชฎา	82	35	14.67
4	ชุมชนวังวิเศษ	175	73	31.31
5	ชุมชนวังทอง	77	32	13.77
	รวม	559	234	100.00

ที่มา: เทศบาลตำบลวังวิเศษ (2547: 8)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านประชากร เป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ อายุ อาชีพ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรทางสังคม ซึ่งเป็นคำถามทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิดจำนวนทั้งสิ้น 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยนำ ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกคำตอบ 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ จำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของคูเดอริชาร์ดสัน (จักรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2548: 93) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7130 โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ ถ้าตอบถูกให้คะแนนเท่ากับ 1 ถ้าตอบผิดหรือไม่ทราบให้คะแนนเท่ากับ 0 นำคะแนนมารวมกันแล้วจัดกลุ่มโดยใช้ $\bar{X} \pm S.D.$ โดยมีคะแนน $\bar{X}=11.39$ และ $S.D. = 2.54$ โดยแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับดังต่อไปนี้

คะแนน		ระดับความรู้
ระหว่าง	0-8 คะแนน	ต่ำ
ระหว่าง	9-13 คะแนน	ปานกลาง
ระหว่าง	14-25 คะแนน	สูง

2. แบบสอบถามทัศนคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยรูปแบบของลิเคอร์ท (Likert's Method of Summated Ratings) จำนวน 15 ข้อ ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (ชานินทร์ ปัญญาวัฒนากุล, 2549: 27) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7337 ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ

คำถามด้านบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
เฉย ๆ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

คำถามด้านลบ

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4	คะแนน
เฉย ๆ	3	คะแนน
เห็นด้วย	2	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์บ่งชี้ทัศนคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกใช้แบบอิงเกณฑ์ (Criteria Reference) ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540: 280)

คะแนน	ระดับทัศนคติ
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยเอื้อ เป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยเอื้อของกลุ่มตัวอย่าง คือ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ซึ่งเป็นคำถามทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิดจำนวนทั้งสิ้น 1 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยเสริม เป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยเสริมของกลุ่มตัวอย่าง คือ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และประสบการณ์การป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นคำถามทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิดจำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยอาศัยรูปแบบของลิเคอร์ท จำนวน 20 ข้อ ทดสอบหาความเชื่อมั่น

โดยใช้ วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (ชานินทร์ ปัญญาวัฒนากุล, 2549: 27) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9402 ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ

คำถามด้านบวก

มีส่วนร่วมทุกครั้ง	5	คะแนน
มีส่วนร่วมเป็นประจำ	4	คะแนน
มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง	3	คะแนน
มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง	2	คะแนน
ไม่มีส่วนร่วมเลย	1	คะแนน

คำถามด้านลบ

ไม่มีส่วนร่วมเลย	5	คะแนน
มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง	4	คะแนน
มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง	3	คะแนน
มีส่วนร่วมเป็นประจำ	2	คะแนน
มีส่วนร่วมทุกครั้ง	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์แบ่งซึ่งระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกใช้แบบอิงเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยมาก

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามปัญหา อุปสรรค ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีจำนวนทั้งหมด 3 ข้อ เป็นคำถามแบบปลายเปิด คือ

- (1) ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาล
- (2) เหตุผลที่ทำให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาล
- (3) เหตุผลที่ทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาล

3.3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาและทบทวนจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง เพื่อนำมาประกอบการสร้างแบบสอบถาม เมื่อสร้างเครื่องมือเสร็จแล้วนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาตามกรอบแนวคิดในการศึกษาให้ครอบคลุม วัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

3.3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

หลังจากสร้างเครื่องมือและตรวจสอบความถูกต้องให้ตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกะลาเส อำเภอลีเกา จังหวัดตรัง จำนวน 30 คน และจากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามด้านความรู้ ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (จักรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2548: 93) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7130 แบบสอบถามด้านทัศนคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (ธานินทร์ ปัญญาวัฒนากุล, 2549: 27) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7337 และ 0.9402 ตามลำดับ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลวังวิเศษ และโรงพยาบาลวังวิเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จำนวน 2 ท่านคือ นายเสรี ศรีชมรัตน์ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 6 เจ้าหน้าที่ประจำกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลวังวิเศษ และนางกิ่งกาญจน์ อัจฉมังกร์ ตำแหน่ง พยาบาลเทคนิค 6 เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลวังวิเศษ ร่วมกันกับผู้วิจัยในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ และความต้องการให้นักเทศมนตรีเทศบาลตำบลวังวิเศษ และประธานชุมชนเทศบาลตำบลวังวิเศษทราบ เพื่อขอคำแนะนำและขอความช่วยเหลือ

3.4.2 ผู้วิจัยได้อธิบายวิธีการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งอธิบายคำบางคำในแบบสอบถามให้ผู้ช่วยเหลือทั้ง 2 ท่านทราบก่อนดำเนินการรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน

3.4.3 ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยเหลืออีก 2 ท่าน โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตชุมชนเทศบาลตำบลวังวิเศษ จำนวน 234 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึง วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549

หลังจากรวบรวมข้อมูลทุกชนิดเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุดแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยนำข้อมูลมาบันทึกลงในแผ่นบันทึกข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลปัจจัยด้านประชากร คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรทางสังคม ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ คือ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และประสบการณ์ในการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก คะแนนความรู้ คะแนนทัศนคติ และคะแนนการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ และค่าเฉลี่ย

3.5.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยนำ คือ ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาจัดกลุ่มโดยใช้ $\bar{x} \pm S.D.$ ทั้งนี้จากการคำนวณได้ค่า $\bar{X}=11.39$ และ $S.D. = 2.54$ โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ความรู้ต่ำ เท่ากับ 0-8 คะแนน ความรู้ปานกลาง เท่ากับ 9-13 คะแนน และความรู้สูง เท่ากับ 14-25 คะแนน

3.5.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยนำ คือ ทักษะคิดต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแบ่งระดับโดยใช้แบบอิงเกณฑ์แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมน้อยที่สุด 1.00 – 1.80 คะแนน มีส่วนร่วมน้อย 1.81 – 2.60 คะแนน คะแนน มีส่วนร่วมปานกลาง 2.61 – 3.40 คะแนน คะแนน มีส่วนร่วมมาก 3.41 – 4.20 คะแนน คะแนน มีส่วนร่วมมากที่สุด 4.21 – 5.00 คะแนน

3.5.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างปัจจัยด้านประชากร คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรทางสังคม ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ ปัจจัยเอื้อ คือ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ปัจจัยเสริม คือ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และประสบการณ์ในการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก กับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้วยสถิติ t-test และ F-test

3.5.5 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยนำ คือ ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ทักษะคิดต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3.5.6 ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาล เหตุผลของการมีและไม่มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาล สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ และอัตราร้อยละ